

Hirsch Ballin

kan er geen twijfel over bestaan dat het een verzoek van andere aard betrof dan een bericht in het kader van bewaken en beveiligen. Wij hebben het dienovereenkomstig opgevat. Met instemming van de heer Wilders heeft de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding ons ingelicht over de boodschap die de heer Wilders ons heeft gegeven. Dit was de aanleiding voor het gesprek. Gelet op de gegeven toestemming overhandig ik het verslag van dit gesprek nu graag aan u, mevrouw de voorzitter.

De **voorzitter**: Ik zie dat de minister het desbetreffende verslag overhandigt aan de bode. Het lijkt mij dat ik de vergadering vijf minuten moet schorsen om het verslag te laten vermenigvuldigen.

Mevrouw **Hamer** (PvdA): Voorzitter. Een schorsing van vijf minuten lijkt mij te kort. Ik wil het verslag niet alleen kunnen lezen, maar ik wil ook graag de inhoud ervan met een aantal mensen van mijn fractie bespreken. Ik verzoek om een schorsing van in ieder geval een kwartier.

De beraadslaging wordt twintig minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik stel voor om het VAO dat nog op de agenda staat, tijdens de schorsing van het debat over de film Fitna te voeren. Wellicht is dat een beetje vreemd voor de mensen die dit debat volgen, maar op die manier kunnen wij straks in een keer door met het debat over de film.

Daartoe wordt besloten.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is het **debat** naar aanleiding van een algemeen overleg op 26 maart 2008 over **de NAVO-top**.

De **voorzitter**: Ik heet de minister van Buitenlandse Zaken van harte welkom en dank hem voor zijn bereidheid om snel naar de Kamer te komen voor dit VAO. Ik wijs de leden er nogmaals op dat ik tijdens de regeling van werkzaamheden van vorige week donderdag heb aangekondigd dat in verband met het grote aantal VAO's deze week het kerstregime zal gelden. Vorige week donderdag wisten wij nog niet hoe dit debat zou verlopen. Dit betekent dat de sprekers hun motie mogen inleiden met één zin van normale lengte. Het woord is aan de heer Van Bommel.

□

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Onlangs hebben wij met de regering van gedachten gewisseld en van mening verschild over de mogelijke status van kandidaat-lidmaatschap van Oekraïne en Georgië van de NAVO, en daarbij in gezamenlijkheid vastgesteld dat zowel Georgië als Oekraïne nog niet klaar is voor het kandidaat-lidmaatschap, in verband met interne aangelegenheden in zowel Georgië als Oekraïne, waar wij respectievelijk kunnen vaststellen dat in Oekraïne een grote weerstand bestaat tegen het NAVO-lidmaatschap en in Georgië sprake is van instabiliteit door afscheidingsaspiraties van Zuid-Ossetië en Abchazië...

De **voorzitter**: En uw motie luidt?

De heer **Van Bommel** (SP): ...en dat er daarom aanleiding is om op dit moment – ik zeg met nadruk “op dit moment” – niet over te gaan tot het verlenen van de status van kandidaat-lidmaatschap van de NAVO aan beide landen. Daartoe dien ik de volgende motie in.

De **voorzitter**: Dat is fijn.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de NAVO overweegt, aan Oekraïne en Georgië een MAP-status (Membership Action Plan) te verlenen;

constaterende dat er onder de bevolking van Oekraïne grote weerstand bestaat tegen het NAVO-lidmaatschap;

constaterende dat Georgië instabiel is, onder meer door de afscheidingsaspiraties van Zuid-Ossetië en Abchazië;

van mening dat Oekraïne en Georgië eerst deze interne problemen moeten oplossen;

verzoekt de regering, niet in te stemmen met het verlenen van de MAP-status aan Oekraïne en Georgië,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Van Bommel. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 53 (28676).

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Een tweede en laatste motie betreft het onderwerp van de nucleaire bewapening van de NAVO die mijn fractie aan de orde heeft gesteld in het voorbereidende debat over de NAVO-top. Op die NAVO-top gaat namelijk een politieke verklaring worden aangenomen, op grond waarvan de NAVO in een later stadium zal spreken over het strategisch concept van de NAVO.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de NAVO-top in Boekarest een politieke verklaring moet opleveren voor de discussie over de toekomst van de NAVO;

van mening dat de NAVO-top in Boekarest een goede gelegenheid biedt om het NAVO-kernwapenbeleid aan de orde te stellen;

verzoekt de regering, tijdens de NAVO-top in Boekarest

Van Bommel

voorstellen te doen om te komen tot een versnelde nucleaire ontwapening,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Van Bommel. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 54 (28676).

De heer **Brinkman** (PVV): Voorzitter. De landen Georgië en Oekraïne zijn geen voorbeelden van democratische landen. Wij willen ze niet in de NAVO, nu niet en nooit niet. Vandaar de volgende motie.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de landen Georgië en Oekraïne niet voldoen aan alle criteria voor het benoemen tot een democratisch land;

verzoekt de regering, binnen de NAVO te bewerkstelligen dat zowel Georgië als Oekraïne niet de MAP-status krijgt,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door het lid Brinkman. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 55 (28676).

Mevrouw **Eijsink** (PvdA): Voorzitter. Morgen begint de NAVO-top in Boekarest. Over tal van belangrijke zaken zal worden gesproken, ook over de toekomstige relatie met Oekraïne en Georgië. De Amerikaanse president Bush heeft de discussie op scherp gezet door zich publiekelijk voorstander te verklaren van het beginnen met een actieplan, gericht op het lidmaatschap. Naar aanleiding van het algemeen overleg dien ik de volgende motie in.

Motie

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat tijdens de NAVO-top in Boekarest de verzoeken van Oekraïne en Georgië om toekenning van de Membership Action Plan (MAP)-status aan de orde zullen komen;

overwegende dat een Membership Action Plan na de fase van Intensified Dialogue het traject naar toetreding verder inzetz;

overwegende dat op dit moment om verschillende redenen deze stap in de richting van NAVO-lidmaatschap voor beide landen niet wenselijk is;

verzoekt de regering, zich gezamenlijk met gelijkgezinde partners in te spannen in de aanloop naar en tijdens de NAVO-top om te zorgen dat op deze top geen MAP-status aan Oekraïne en Georgië zal worden verleend;

verzoekt de regering voorts, zich er tegelijkertijd voor in te zetten, de samenwerking met beide landen constructief voort te zetten en waar mogelijk te intensiveren, teneinde deze landen te ondersteunen bij hun hervormingsproces,

en gaat over tot de orde van de dag.

De **voorzitter**: Deze motie is voorgesteld door de leden Eijsink en Van Gennip. Naar mij blijkt, wordt de indiening ervan voldoende ondersteund.

Zij krijgt nr. 56 (28676).

De heer **Van Bommel** (SP): Voorzitter. Als mevrouw Eijsink de MAP-status voor Oekraïne en Georgië onwenselijk vindt, waarom steunt zij dan een van de eerste twee ingediende moties niet? Die leidt daar namelijk toe.

Mevrouw **Eijsink** (PvdA): Volgens mij is dat in het debat aan de orde geweest. Het lijkt mij niet wenselijk het debat over te doen, maar volgens mij is de motie in haar overwegingen volstrekt duidelijk.

Minister **Verhagen**: Voorzitter. Mijn excuses dat ik tijdens het lezen van de moties even communiceerde met een Kamerlid. Ik was in de veronderstelling dat het debat geschorst was. Ik dank de Kamer voor haar inbreng en voor de moties die zijn ingediend.

Tijdens het algemeen overleg van vorige week heb ik gezegd dat ik de kritische kanttekeningen en opmerkingen van de Kamer deel ten aanzien van een eventuele toekenning van het Membership Action Plan, het kandidaat-lidmaatschap, aan Georgië en Oekraïne tijdens de top in Boekarest. Ik ben het met de Kamer eens dat beide landen zich nog voor een fiks aantal uitdagingen gesteld zien. Het a priori blokkeren van toekenning van het kandidaat-lidmaatschap, het MAP, waartoe de heer Van Bommel verzoekt, vind ik echter een stap te ver. Overigens ben ik blij dat hij zijn standpunt sedert het algemeen overleg heeft genuanceerd. De discussie gaat met name over timing en niet over het al dan niet opnemen van beide landen in de NAVO, hoewel de heer Brinkman hierover anders denkt.

De NAVO kent een opendeurenbeleid. Lidmaatschap staat open voor Europese landen die aan de gestelde standaarden en criteria voldoen. Aan lidmaatschap wordt in principe de eis gesteld dat het kan bijdragen aan veiligheid en stabiliteit op het Europese continent. Ook in dit opzicht staat de deur in principe open voor Oekraïne en Georgië. Zoals gezegd tijdens het algemeen overleg, deel ik de kritische kanttekeningen van de Kamer. Er is sprake van uiteenlopende visies ten aanzien van de opportuniteit van de toekenning van de MAP-status aan Georgië en Oekraïne op dit moment. Tijdens de top in

Verhagen

Boekarest zal de minister-president de discussie hierover aangaan, en wel op basis van de argumenten die wij met elkaar gewisseld hebben tijdens het algemeen overleg. Tijdens dit overleg heb ik gesteld dat Duitsland, Frankrijk, de Beneluxlanden en overige landen dezelfde mening zijn toegedaan. Nederland zal de voorstanders van het verlenen van de MAP-status erop wijzen dat het toekennen van een kandidaat-lidmaatschap niet de enige manier is om democratische hervormingen in beide landen te blijven ondersteunen en dat Boekarest niet de enige window of opportunity is om beide landen dichterbij de NAVO te brengen.

Ik wil benadrukken dat onze positie niet is ingegeven door Rusland. Ik veronderstel dat dit ook geldt voor de heer Van Bommel. Rusland is weliswaar een belangrijke speler, maar alleen de NAVO bepaalt wie voor het kandidaat-lidmaatschap in aanmerking komt. Zoals de Kamer weet, besluit de NAVO per consensus. Wij zullen onze argumenten inbrengen, maar mocht zich in Boekarest na afloop van de discussie toch een consensus aftekenen om tot MAP-toekenning over te gaan, dan zie ik onvoldoende zwaarwegende argumenten om als enig land een blokkade op te werpen. Wij hebben het immers over een verschil van inzicht over het moment van toekenning en niet over het feit an sich. U hebt dus de toezegging dat wij ons langs deze lijnen zullen inspannen. Ik zie de motie van mevrouw Eijssink en mevrouw Van Gennip als een aansporing om dit tot het laatste toe vol te houden. Dit is een inspanningsverplichting. Deze motie zie ik dus ook als ondersteuning van de lijn die door ons als regering en door mij als minister is uitgezet, dus als ondersteuning van het beleid.

De motie van de heer Van Bommel vind ik toch te expliciet. Hij verzoekt zeer nadrukkelijk om niet in te stemmen met het toekennen van de MAP-status en vindt derhalve zo nodig het gebruik van het vetorecht gerechtvaardigd. Ik heb de argumenten gegeven waarom ik daartoe niet wens over te gaan. Het aannemen van de motie van de heer Van Bommel ontraad ik. Het aannemen van de motie van de heer Brinkman ontraad ik ten stelligste, omdat deze fundamenteel een andere visie heeft. Brinkman zegt: nu niet en nooit niet. Dat proef ik niet bij de heer Van Bommel. Daarom ontraad ik het aannemen van de motie van de heer Van Bommel en ontraad ik het aannemen van de motie van de heer Brinkman ten stelligste.

Mevrouw **Van Gennip** (CDA): Ik constateer dat deze minister zegt dat het een kwestie van timing is. De CDA-fractie is daar blij mee. Dit betekent dat het voor Georgië en Oekraïne duidelijk is dat er perspectief op lidmaatschap is. Eveneens constateer ik dat wij het standpunt delen dat het niet de Russen maar de lidstaten van de NAVO zijn die uiteindelijk besluiten over het lidmaatschap. Ook daar is de CDA-fractie blij mee. Wij zeggen met elkaar dat de omstandigheden in Georgië en Oekraïne op dit moment geen aanleiding geven om tot een MAP-status over te willen gaan. Is de minister het er dan mee eens, en dat is de tweede helft van het dictum van de motie, dat wij er alles aan moeten doen, via samenwerking, via intensivering van de dialoog en de relatie, om ervoor te zorgen dat zij met het hervormingsproces doorgaan en er wel aan toekomen om binnen afzienbare tijd te kunnen toetreden?

Minister **Verhagen**: Ik ben het daarmee van harte eens.

Ik vind dat ook een essentieel element van de motie van de leden Eijssink en Van Gennip, omdat ik ook geconstateerd heb dat zowel in Georgië als in Oekraïne er wel degelijk forse stappen voorwaarts zijn gezet, wat betreft defensie en wat betreft bestuurlijke hervormingen.

Tegelijkertijd spelen in Georgië de interne problemen. De heer Van Bommel wees op de interne conflicten. In Oekraïne ontbreekt de publieke ondersteuning van het lidmaatschap. Deze omstandigheden geven aanleiding om te constateren dat dit niet het meest voor de hand liggende moment is. Daarom heb ik met u van mening dat wij zouden moeten streven naar een integratie van Georgië en Oekraïne binnen de NAVO-structuren, zonder direct de stap te zetten van de toekenning van de MAP-status. Daarom heb ik in het debat gesproken over de ID-status plus of de MAP-status min. Wat dat betreft ben ik het dus eens met mevrouw Van Gennip.

De heer **Van Baalen** (VVD): Ik heb een vraag aan de minister. Hij weet dat de VVD wel degelijk voorstander is van een MAP-status voor beide landen, ook als dat in Boekarest gebeurt. Laat de minister dus de mogelijkheid open, dat als er zich een consensus ontwikkelt om de MAP-status in Boekarest aan te bieden, dat Nederland niet als enige een veto zal uitspreken om die consensus te voorkomen?

Minister **Verhagen**: Ik kan hier vrij kort op zijn: het antwoord is "ja". Dit is ook de reden waarom ik het aannemen van de motie van de heer Van Bommel ontraad en de motie van de leden Eijssink en Van Gennip als ondersteuning van het beleid zie. Ik omarm namelijk niet alleen het tweede deel van deze motie, maar zie ook de inspanningsverplichting en niet direct de noodzaak om te blokkeren.

De heer **Van Bommel** (SP): Je bent ergens voor of je bent ergens tegen. In de commissievergadering heeft de minister van Buitenlandse Zaken gezegd dat hij tegen de MAP-status, tegen de kandidaat-lidmaatschapsstatus van de NAVO voor Oekraïne en Georgië was. Ik hoor hem daar nu op afdingen. Moet de regering niet gewoon een eerlijke beoordeling maken van de situatie in Oekraïne en Georgië? Moet de regering niet gewoon blijven bij het standpunt dat die interne situatie zo complex is dat het onverstandig is om deze landen op dit moment de kandidaat-lidmaatschapsstatus te geven?

Ik begrijp niet dat deze minister de motie-Eijssink/Van Gennip op stuk nr. 56 kan zien als een ondersteuning van het eigen beleid. Dat zou namelijk betekenen dat Nederland ineens ook steun zou weigeren als landen als België en Luxemburg in Boekarest zeggen de MAP-status evenmin te steunen. Is dat juist?

Minister **Verhagen**: Zoals ik u zojuist gezegd heb, deelt het kabinet met een overgroot deel van deze Kamer de kritische kanttekeningen die op dit moment geplaatst worden bij de discussie zoals wij die voeren. Ik heb u dus ook gezegd dat ik de motie-Eijssink/Van Gennip daarom als een ondersteuning van het beleid zie en dat ik mij ervoor zal inzetten om enerzijds die landen nauwer te betrekken bij de NAVO en anderzijds duidelijk te maken dat de MAP-status ook op een ander moment kan worden verleend. Dat is een inspanning. Juist omdat wij streven naar consensus wil ik op dit punt met gelijkgezinde landen optrekken. Ik heb er tijdens dit debat ook op

Verhagen

gewezen dat Nederland samen optrekt met de Benelux, nota bene op mijn initiatief, en met Frankrijk en Duitsland, dat op dit punt ook een zeer duidelijke positie inneemt, maar dat ik niet de noodzaak tot consensus ga doorbreken. Dat kunt u leuk vinden of niet. U kunt altijd wel denken dat de hele wereld alleen naar de pijpen van Nederland danst, maar zo is het niet.

De **voorzitter**: Nee, mijnheer Van Bommel, u mag niet nogmaals reageren.

Minister **Verhagen**: Dan is er nog één motie die ik van commentaar moet voorzien, namelijk de motie-Van Bommel op stuk nr. 54 met betrekking tot nucleaire ontwapening. De heer Van Bommel weet dat het vraagstuk van non-proliferatie en ontwapening op de agenda staat. Ik heb dat zelf ook zeer nadrukkelijk op de agenda geplaatst, niet alleen bij de Atlantische Commissie, maar ook in die gremia waar het ertoe doet, met name bij de Ontwapeningsconferentie in Genève. Mijn bijdrage aan die conferentie heb ik ook aan de Kamer gezonden. In het kader van de NAVO zullen wij de mogelijkheden benutten om het vraagstuk van non-proliferatie en ontwapening als zodanig ter sprake te brengen.

Laat ik de heer Van Bommel echter niet in het ongewisse laten: een discussie over de NAVO-top wordt gedurende enige maanden voorbereid, juist omdat er gestreefd wordt naar consensus. Met alle respect, maar je kun niet een dag van tevoren een nieuw punt aan de agenda toevoegen. Tegelijkertijd heb ik ook tijdens het debat aangegeven dat bij de discussie over het strategisch concept van de toekomst een veelheid van onderwerpen aan de orde zal komen. Daarbij speelt uiteraard ook het vraagstuk van non-proliferatie een rol. In die zin zie ik deze motie als een aanmoediging om op het punt van ontwapening en non-proliferatie de discussie binnen NAVO-kader voort te zetten en dat zal ik doen. Maar op het moment dat de heer Van Bommel zegt dat ik nu een nieuw vraagstuk moet toevoegen aan de agenda, heeft dat naar mijn mening weinig zin. Hij weet wat de inzet van de Nederlandse regering is. Daar kan hij mij aan houden, maar hij moet van mij geen onmogelijke zaken vragen.

De heer **Van Bommel** (SP): Het is niet duidelijk wat de inzet van de regering is. U hebt voorafgaand aan de top op diverse openbare bijeenkomsten toespraken gehouden waarbij u nucleaire ontwapening als onderwerp aan de orde stelde. Nu komt er een top over de toekomst van de NAVO. Dit is het moment om dat onderwerp aan de orde te stellen. Waarom wilt u dat nu niet doen?

Minister **Verhagen**: Als dit hét moment is, zal ik het uiteraard aangrijpen, maar ik ga geen nieuw punt toevoegen aan een agenda die consciëntieus is voorbereid.

De beraadslaging wordt gesloten.

De **voorzitter**: Ik dank de minister voor zijn flexibiliteit om hier zo snel te verschijnen.

De vergadering wordt enkele ogenblikken geschorst.

Aan de orde is de voortzetting van het **debat over de verklaring van de minister-president, minister van Algemene Zaken, over de internetfilm Fitna.**

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66): Voorzitter. Nu ik het verslag van de bespreking gelezen heb, heb ik eigenlijk wel behoefte aan een verklaring van de heer Wilders. Ik zou met name van hem willen horen of hij het eens is met de inhoud van dit verslag, waarbij het vooral gaat om zijn kennelijke initiatief om over de inhoud van de film te praten. Er wordt zelfs gesproken van de opbouw en het einde, een gruwelijker einde dan wat wij uiteindelijk hebben gezien.

De **voorzitter**: Ik geef de heer Wilders graag de gelegenheid om hierop te reageren.

De heer **Wilders** (PVV): Dank u wel, voorzitter. Ik word nu belazerd, belazerd door de minister van Justitie, met dit vod van een verklaring die leugens bevat. Het is bedrog, er klopt niets van. Het kabinet veeft zijn eigen straatje schoon. Ik zie ook nergens dat ik wat zou hebben gezegd. In één keer, out of the blue, zou de minister van Justitie zich zorgen maken over een slotpassage waarin de heer Wilders voornemens is, een aantal soera's uit de Koran te scheuren en in de open haard te verbranden.

Voorzitter. Dit is een ongekende schande. Hij maakt mij hier, in deze Kamer, voor leugenaar uit, terwijl hij degene is die liegt, terwijl hij degene is die met een verklaring komt die kant noch wal raakt. Ik heb hier geen woorden voor. Mijn conclusie – maar ik zal zo de vragen van de collega's beantwoorden – is dan ook alleen maar dat niet de minister-president, maar het hele kabinet het met deze leugens en bedrog verdient om naar huis gestuurd te worden. Daar zal ik ook een motie over indienen.

De **voorzitter**: Het lijkt mij niet dat u nu vragen van collega's gaat beantwoorden. U hebt op verzoek van de heer Pechtold een verklaring afgelegd. U kunt weer plaatsnemen, als u dat wilt.

Wij moeten niet vergeten dat wij bezig zijn in de termijn van de minister van Justitie, die aan het antwoorden was.

Ik geef het woord aan de heer Pechtold.

De heer **Pechtold** (D66): Ik heb de Handelingen nog niet kunnen lezen. Daarom heb ik nog een vraag aan de minister van Justitie. Hij sprak zojuist over oktober. Het verslag is van 7 november. Ik ben naar aanleiding van dit verslag erg geïnteresseerd waar volgens hem, volgens het kabinet, het initiatief tot dit gesprek lag. Was het dat de heer Wilders een keer had opgemerkt dat hij met een film kwam? En zie ik dan nu juist dat u hem vervolgens een keer hebt uitgenodigd en dat hij daar vrijwillig op is ingegaan? Ik ben dus geïnteresseerd in de procedure.

Het tweede gaat over de inhoud. U schrijft in het verslag dat u alleen uw kant van het gesprek kunt verwoorden, omdat de heer Wilders geen behoefte heeft aan zijn kant. U beschrijft op een gegeven moment: op de vraag van de minister van Justitie geeft de heer Wilders een nadere toelichting op de beoogde opbouw van de film en de beelden die daarin mogelijk getoond kunnen worden. Kortom, het lijkt alsof daar een soort scenario besproken is. Ook op het volgende zou ik graag